

In memoriam retorika

Nagyon furcsának tartom, hogy a mai viszonyok között olyan kevés gondot fordítunk a beszéd művészetére, a retorikára, a vitára, különösen azért, mert a belőlünk kialakuló jövő értelmisége éppen abból fog élni, hogy beszél, abból hogy hogyan mondja el amit tud.

Az ókorban a retorika alaptudomány volt, a remek szónokot mindig megbecsülték, tisztelték. /Nemcsak azért, mert nem találunk olyan államférfit, vagy köztisztjeletben álló embert köztük, aki ne lett volna első osztályú szónok, hanem azért is, mert önmagában a szónoki tehetség már tiszteletet ébresztett./ Quintiliánus, Ciceró nagy tudású, művelt emberek voltak, mégis mint szónokot tisztelték őket az utókor.

Ezek után térjünk vissza a mához: Rettenetesen unalmas és álmosítóan bosszantó felolvasások szemináriumokon, referátum címen, aminek kinjait csak a közben elfogyasztott reggeli enyhíti. Ha a "referátum" előadója" netán túl hamar befejezné, a csoport aktív tagjai "segítenek" egy-két kérdés feltevésével, miközben a gonoszok kajánul vigyorognak, a demonstrátor pedig jótékony mosollyal szemet huny, a neki ezért módfelett hálás ifjuság igénytelensége fölött.

Viták a szemináriumokon ritkán folynak, ezt a feladatot talán a baráti körök vállalják föl. A közömbösség egyenesen olyan méreteket öltött, hogy aki egy kicsit másképpen gondolko-

dik, aki megpróbál vitatkozni, meggyőzni másokat, az hamar magán érezheti a kellemetlen és haszontalan okvetetlenkedő bélyegét.

No persze tisztelet a kivételnek. Azt hiszem mindig kellemes emlék marad számomra Héderné tanárnő filozófiai szemináriumainak hangulata, ahol nagyon tudatos és célravezető irányítás mellett, mindig élvezetes, parázs viták folytak.

Arról nem is beszélve, hogy tulajdonképpen egyetemünkön folyik féléves spec. koll. retorika oktatás /vezetője Papp István tanár ur/ melynek feladata egyébként nem lehet a beszédkulturának, a vitatkozás művészetének kialakítása a csekély óraszám miatt sem. A színvonalas verselemzések és a retorikai ismeretek vázlatos ismertetése igazi segítség lehetne az általános uralkodó vitaszellem és beszédtechnika kultúra mellett /de ez a vitaszellem szinte teljesen hiányzik/.

A gondolkodásunk alapjait jelentő vita, az ismeretek megszerzésének legegyszerűbb módja, az élvezetes játék a kifejezésekkel, ismeretekkel soha nem lehet öncélú és értelmes emberek között soha nem válhat veszekedéssé /mindenféle irott, vagy iratlan szabály felrugása, kiabálás és személyeskedés, hogy csak a leggyakoribb szimptomákat említsem a sokszínű skálából/. Ennek a "jelenségnek orvoslására" ajánlja Artur Bloch, a Murphy törvénykönyv szerzője: "Soha ne vitatkozz hülyével, a többiek esetleg összetévesztenek vele."
/Értekezletten./

Befejezésül a nagy filozófusnak, Karl Jaspersnek gondolatait idézem, azzal a szándékkal, hogy támasszák alá érveimet, amennyiben nem elég hatásosak. "Csak az értelem és értelem, elme és elme, tehát egzisztencia és egzisztencia közötti kommunikáció lehet személytelen jelentések és értékek közvetítője. Védelem és támadás ilyen esetben olyan eszközökké válnak, amilyenekkel nem győznek, hanem közelebb kerülnek egymáshoz a felek. A vita szeretetteljes vitává lesz, melynek során mindegyik fél leteszi a fegyvert a másik előtt. Csak a kommunikációban teljeseedik ki minden igazság, csak a kommunikációban lesz életünk nemcsak élet, hanem teljes élet is.

Arra kell tehát törekednünk, hogy igaz legyen, hogy vitánk szeretetteljes legyen, mert a szeretet az, ami alapvetően közelebbhozza egyik embert a másikhoz."

Írta mindezt az a gondolkodó, aki semmit sem tart örök érvényűnek, de megvitathatónak vél mindent.

ZEKE LÁSZLÓ

